"Het doel der opvoeding is: elk kind te helpen worden wat het is". *Kees Boeke*

Basisonderwijs

Kees Boekelaan 10 3723 BA Bilthoven
Directeur: Anne-Mieke Bulters
T 030 228 28 42
werkplaatsbo@wpkeesboeke.nl
www.wpkeesboeke.nl

Voortgezet onderwijs

Kees Boekelaan 12 3723 BA Bilthoven
Rector: Jeroen Croes
T 030 228 28 41
werkplaatsvo@wpkeesboeke.nl
www.wpkeesboeke.nl

"Wat ons bindt: één school met tradities en idealen."

wpkrant

jaargang 36 | nummer 37 | januari 2020

Voortgezet onderwijs
Simon Ettekoven: terug naar school
Klimaattop Madrid

Algemeen
Nieuwe bestuursvorm
Gezamenlijke studiedag BO en VO

Basisonderwijs
Eva Weiss
Vallen en opstaan

Redactioneel winter 2020

Op het moment dat jullie dit nummer openslaan zijn we druk bezig om de laatste hand aan een gloednieuw schoolplan te leggen. Natuurlijk willen we jullie daarover bijpraten (zie de bijdragen van Marijn en Maarten vanaf pagina 14), maar voor een overkoepelend hoofdthema leent het zich minder goed. Vandaar dat we uiteindelijk kozen voor het 'oerbegrip' dat aan ieder schoolplan ten grondslag zou moeten liggen: vertrouwen.
Voor het VO ging oud-werker Simon Ettekoven in gesprek met werkers uit de bovenbouw van het vwo. Opvallend: medewerkers lijken werkers niet altijd het vertrouwen te geven om buiten de gebaande paden te treden, hoewel het schoolvak kunst daarop een positieve uitzondering lijkt.
Oud-werker Eva Weiss, werkzaam in de jeugdzorg, wijst in haar bijdrage aan dit nummer op een belangrijke basis voor wederzijds vertrouwen: continuïteit in de relatie tussen medewerker en werker. Met deze en alle andere prachtige stukken in deze WP-Krant wens ik je heel veel leesplezier.
Namens de redactie,
Berend Ike

Inhoud

3 De kunst van het vertrouwen
4 Terug naar school
7 Nieuw bestuursmodel
8 Klimaattop Madrid
10 Afscheid Francine Jageneau
12 De oud-werker: Gijs Verhoeff
14 Gezamenlijke studiedag BO en VO
18 Werk dan mee in De Werkplaats
20 Vertrouwen is de basis
22 Eva Weiss
24 Vallen en opstaan
26 Een trouwe vriend

Colofon

Redactie
Anne-Mieke Bulters, Maarten Elenbaas, Marijn Backer en Jeroen Croes
Eindredactie: Berend Jan Ike

Ontwerp
Mireille Geijsen/Gabriëlle Buys

Drukwerk
Drukkerij ESED te Soest

Middenfoto's en foto's zonder bronvermelding
Willem Mes

Foto cover
Willem Mes

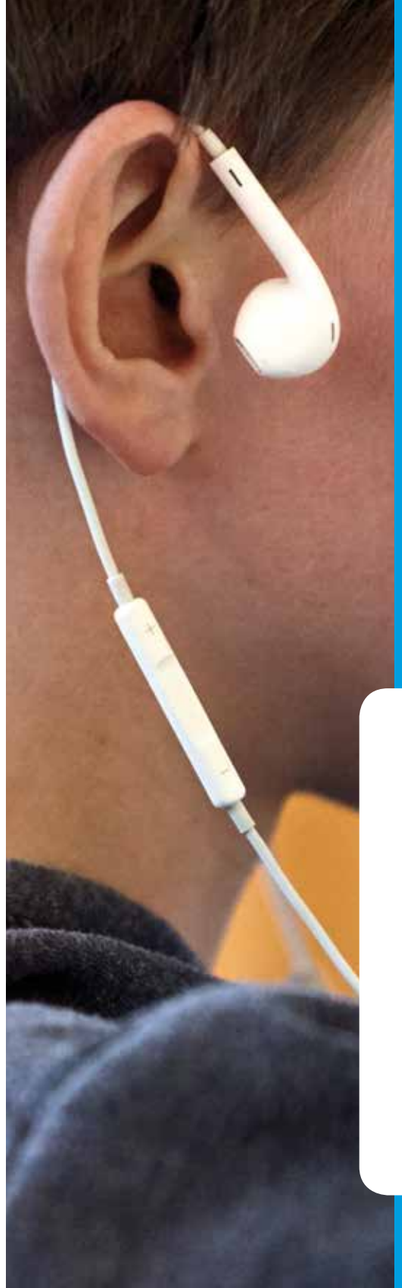

De kunst van het vertrouwen

Waarschijnlijk hebben velen wel een vroege herinnering als deze: de eerste keer dat je zelfstandig een boodschap mocht halen. Helemaal alleen naar de buurtwinkel lopen en de weg oversteken. Wat papiergeld of munten diep in de broekzak gestopt. De twijfel of het nu volle of halfvolle melk moest zijn. De caissière die je eraan herinnerde dat je nog wisselgeld kreeg. De trots die je voelde, op weg terug naar huis. Het idee dat iedereen aan je kon zien hoe groot jij al was. Zó voelt groeien.

Groeien wordt gestimuleerd wanneer iets nieuws wordt toevertrouwd dat net binnen bereik ligt. Dat geldt net zo zeer voor jonge kinderen, als voor pubers. Vertrouwen schenken, op maat van de ontwikkeling van het kind, is een belangrijke kunst bij het begeleiden, ook in het onderwijs. Accepteren dat niet alles feilloos gaat, hoort bij het bieden van de ruimte om te ontwikkelen. Het doel is niet dat alles perfect gaat, maar dat het kind zich telkens verder ontwikkelt om de dingen zelf goed te gaan doen.

Als opvoeder of begeleider zoek je telkens de ideale afstand voor de begeleiding, soms dichtbij 'aan het handje' en soms onzichtbaar op afstand. Ook daar valt soms nog te leren, zeker ook voor ouders. Zoals ik mijzelf een paar jaar geleden aantrof: om het hoekje van het blok glurend of onze jongste dochter al op de terugweg was van de kruidenier. Ik zag hoe netjes zij het zebrapad overstak en ik ging snel – voordat zij mij zag – ons huis weer binnen, quasinonchalant wachtend op haar thuiskomst. Zo voelt groeien ook.

Jeroen Croes
rector-bestuurder

"De trots die je voelde, op weg terug naar huis. Het idee dat iedereen aan je kon zien hoe groot jij al was."

VO

Terug naar school

Simon Ettekoven houdt zich voor zijn werk bezig met het thema denkvragen op school. Worden leerlingen op school aan het denken gezet? Hoe dan? Welke vragen hebben ze? Krijgen ze het vertrouwen en de ruimte voor een eigen visie? Wordt de gebruikelijke leerstof ontstegen of draait alles vooral om vooraf bepaalde lesinhoud?
Als oud-werker bewaart Ettekoven goede herinneringen aan de ruimte die er op de WP was voor denkvragen. We waren benieuwd in hoeverre die ruimte er vandaag de dag nog is en vroegen Simon om in gesprek te gaan met een viertal werkers uit team 7: Julia, Jop, Mats en Raisa. Hiernaast lees je zijn verslag van dit gesprek.

Foto: simonettekoven.nl

Direct is duidelijk dat ik het getroffen heb met mijn gesprekspartners. Snelle denkers, makkelijke praters. Ze hebben maar weinig inleiding nodig. Ik vertel waarover ik ze graag wil spreken. Dat ik goede herinneringen heb aan deze school en dat ik vijftig jaar geleden door mijn medewerkers hier enorm aan het denken ben gezet. Hoe is dat nu?
Ze haken zonder veel moeite in.
Aandacht voor denkvragen is er nog wel, maar niet zo heel veel. Bij maatschappijleer moeten werkers bijvoorbeeld een verhaal schrijven met hun eigen opvatting erin. Ze zien dan dat de medewerker echt zijn best doet om niet eerst zijn eigen mening te laten merken.

Lessituaties met denkvragen liggen blijkbaar niet voor het oprapen. Ik geef voorbeelden van denkvragen in de les, maar vang bot. Ze vallen elkaar bij als één zegt dat het vooral over kennis gaat.

'Ik leer echt alleen voor de test', zegt Mats, 'een week daarna doet het er niet meer toe.'
'Mijn zus studeert geschiedenis', vult Jop aan, 'en die zegt dat wat je op school geleerd hebt, op de universiteit echt niet meer telt, als je maar snel en effectief kunt leren. Daar is school natuurlijk wél goed voor.'
'Ik herinner me dat ik hier op de WP-basisschool veel vaker aan het denken werd gezet. Daar was veel meer tijd en ruimte om dat te doen', zegt Julia. 'Nu is het allemaal examen, examen, examen wat de klok slaat.'

"Als ik ze vertel dat er ook vragen zijn zónder goed antwoord, raken ze bijna in de war."

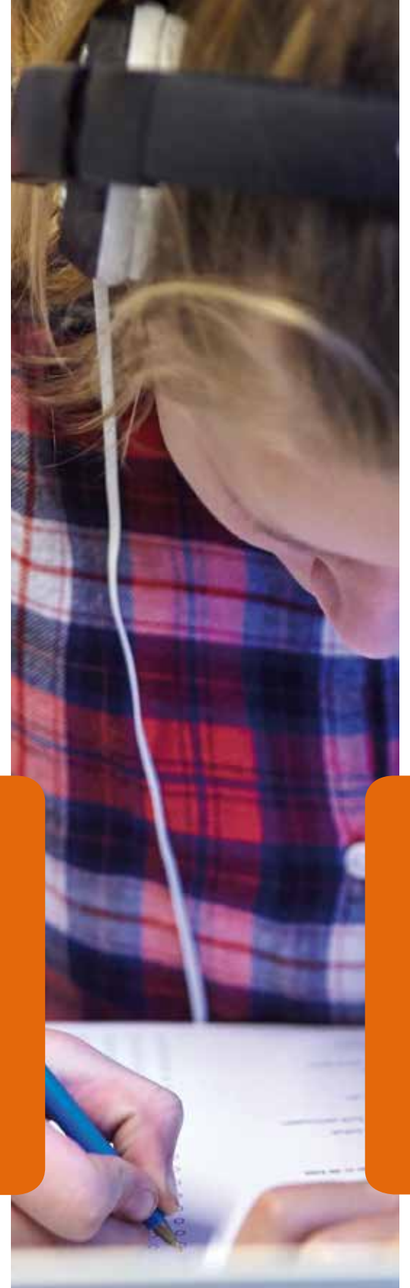

'Ja', vervolgt Mats, 'je wordt op het voortgezet onderwijs snel in een van de drie niveaus gezet en daar moet je dan het programma van volgen. Als je het even een beetje slecht doet, word je gelijk een niveau lager gezet.' Raisa vult aan: 'Ik denk dat onderwijs na uw tijd heel erg veranderd is.' We praten wat over wat er toen en nu buiten de les gebeurde, en hoe de schoolleiding met ons omging als er conflicten waren. Mats breekt in: 'School is gewoon enorm prestatiegericht, met regels die voor iedereen hetzelfde zijn en schorsingen en zo.'

Het is een plezierig gesprek. De vier zijn snel van begrip en hebben maar een half woord van mij nodig om honderduit te vertellen over hun ervaringen. Tegelijkertijd word ik er niet vrolijker van. Er rijst een beeld op van school waarin maar spaarzaam wérkelijk gedacht wordt. Mijn sombere beeld over de staat van denkvragen in het onderwijs wordt alleen maar bevestigd. Uitgerekend hier. Als het op deze school al niet meer te vinden is, waar dan nog wel?

'Vragen ze bij wiskunde wel eens is of een getal een feit is of een mening?', probeer ik.
'Dat wordt nooit gevraagd, het is altijd de uitleg van de formule zit zus of zo of *nee, dit is het gewoon, leer maar uit je hoofd*.'
'Zijn medewerkers nieuwsgierig naar wat jullie denken?', vraag ik.

Sommige medewerkers wel, bijvoorbeeld bij maatschappijleer. Bij dat vak zijn er opdrachten waarbij je een documentaire kijkt en daarna moet opschrijven wat jouw mening daarover is. Die zijn er wél, maar veel meer is er niet. Het gaat gewoon om de prestaties, bijvoorbeeld bij het schrijven van een betoog. Dan gaat het vooral of je de regels goed toepast, niet om wat je daadwerkelijk vindt van het onderwerp. 'Ik leer voor de test', zegt Mats, 'en daarna doet het er niet meer toe.'

Dwang
Ze vertellen dat er op school wel regelmatig ruimte is voor debat, maar ook daarbij draait het allemaal om de spelregels. Als ik vervolgens de *dialoog* noem als alternatieve vorm om gezamenlijk

"Er rijst een beeld op van school waarin maar spaarzaam wérkelijk *gedacht* wordt."

naar de inhoud te zoeken in plaats van een woordenstrijd met winnaars en verliezers, komen we uitgebreid te spreken over *de dwang van het goede antwoord*.
'Er is weinig ruimte om te mogen twijfelen aan informatie', zegt een van de vier werkers. 'Als ik mijn mening geef krijg ik soms regelrecht het antwoord "dat is fout". Waarom wordt er geen gesprek aangegaan van *'waarom* denk je dit'? Dat lijkt me nou juist interessant.'

Als ik met ze doorpraat over deze dictatuur van het goede antwoord en ze vertel dat er ook vragen zijn zónder goed antwoord, raken ze bijna in de war. Het lijkt alsof het in de les toch vooral draait om dat ene goede antwoord. Alsof ze voortdurend op zoek moeten naar iets wat er al is. Als ik suggereer dat ze naar meer dan dat mogen zoeken, onderbreekt Mats me: 'Ik denk dat we dat niet dúrven te doen. Alles wat we doen hangt samen met een cijfer'. Raisa komt ertussen: 'Maar als jij geen punten krijgt voor je weektaak, ga je dan je weektaak nog maken?' Mats: 'Nee, maar wij zijn daar al jaren helemaal aan gewend, aan cijfers. Medewerkers doen nu een experiment in de eerste klas met zo lang mogelijk geen cijfers geven.' Raisa: 'Maar daar zegt iedereen van dat het toch niet gaat lukken. Wij kijken ook eerst naar het beoordelingsformulier, niet naar het werk.'

Ruimte
'Ik had in mijn werkstuk geschreven wat ik relevant vond,' komt Julia ertussen, 'maar dat vond de docent dus helemaal niet relevant, terwijl ik heel vrijgelaten was in de opdracht.'
Mats: 'Hoe je wel of niet moet antwoorden wordt vaak heel precies voorgeschreven, waardoor er geen ruimte overblijft voor een eigen interpretatie.'
Jop: 'Ik schrijf bij wiskunde gewoon zoveel mogelijk op, dan zit er vast wel iets goeds tussen.' Julia: 'Bij het vak *kunst algemeen* heb ik nog wel het gevoel dat er meer ruimte is om te omschrijven wat je hoort of denkt.' De anderen vallen haar bij.

De voorbeelden buitelen ineens over elkaar heen. Bij vakken als kunst gebeuren duidelijk andere dingen. Het zijn vooral de *traditionele* examenvakken die bij hen onder vuur liggen. School gaat misschien wel over nuttige dingen, klinkt het, maar niet over waar ze werkelijk in geïnteresseerd zijn.
'Bij kunst doe je hartstikke goede dingen, maar dat kiest niet iedereen. Je zit vast in profielen', zegt de een. 'Nu ik erover nadenk: ik ben er nu aan gewend dat ik dingen moet doen om mijn examen te halen om later naar de universiteit te kunnen gaan, om wéér later een goed leven te kunnen hebben', zegt de ander. 'Op school is heel veel stress', vult Raisa nog aan. 'Ja', neemt Julia over, 'waarom zit ik de hele dag op school en moet ik thuis ook nog veel huiswerk maken, terwijl ik daarnaast nog moet leren voor mijzelf te zorgen? Misschien wíl ik wel helemaal niet naar de universiteit.'
Ik manoeuvreer naar de afsluiting van het gesprek.

'Ik heb het gevoel dat ik een heleboel dingen heb gezegd die ik niet wist', zegt Mats aan het eind. Ik geef ze een hand, bedank ze en neem afscheid. Mats' afsluitende opmerking beschouw ik als een compliment. Blijkbaar heb ik hem aan het denken gezet. Ik fiets terug naar huis en denk over hoe dit verder moet. Zelfs bij deze school met het krachtige motto 'worden wie je bent', wordt voor het ontwikkelen van het eigen denken van leerlingen kennelijk weinig ruimte gereserveerd. Effectief kennis overdragen staat naar het gevoel van de leerlingen centraal, terwijl ze behoefte hebben aan veel meer. Natuurlijk vermoedde ik het al, waarom zou het hier heel anders zijn? Aan deze school worden dezelfde eisen gesteld als aan alle andere.

Simon Ettekoven

Simon Ettekoven

Simon Ettekoven begon ooit als leraar natuurwetenschappen. Hij stond jarenlang voor de klas in allerlei verschillende schooltypen. In 1992 is hij naar onderwijsadviesbureau APS gelokt. Later werd hij daar directeur met als eerste verantwoordelijkheid 'ambachtelijke vaardigheid'. Hij schreef met Sebo Ebbens de succesvolle boeken Effectief leren, Samenwerkend leren en Actief leren (Noordhoff 2013), en met Jan Hooiveld Leren en Onderwijzen (Noordhoff 2011). Daarnaast is Ettekoven auteur van groot aantal publicaties over samenwerkend leren, onderwijsleergesprekken, hersenwerking en leren, onderwijskundig leiderschap en gereedschap voor het werk. De afgelopen tien jaar werkte hij als zelfstandig gevestigd 'coach in de klas' in Nederland en Duitsland en zag honderden lessen per jaar. Vanaf 2015 legt hij zich in de eerste plaats toe op schrijven. In zijn vrije tijd is hij een fanatiek fietser.

algemeen

Nieuw bestuursmodel

Met ingang van dit schooljaar hebben we bij de WP een nieuw bestuursmodel ingevoerd. Van een toezichthoudend bestuur en een directie zijn we overgegaan op een raad van toezicht, een directeur-bestuurder en directieleden.

Het zou kunnen dat jullie daar weinig van hebben gemerkt en dat is op zich niet vreemd. In de praktijk waren we al een bestuur op afstand en hadden we al heel veel taken en verantwoordelijkheden gemandateerd aan de directie. Waarom dan toch ook nog een formele wijziging? Daarvoor waren twee hoofdredenen. Ten eerste waren we als toezichthoudend bestuur eindverantwoordelijk voor een aantal zaken waar we te ver van afstaan om er echt zicht op te hebben en op te kunnen en willen sturen. Ten tweede omdat het voor de buitenwereld vragen oproept als je én eindverantwoordelijk én intern toezichthouder bent. De onderwijswet schrijft een strikte scheiding voor. Het leek ons dan ook beter om de rollen van bestuur en toezicht ook op papier duidelijk te scheiden.

Voor de directie veranderde er meer dan voor ons als toezichthouder. Jeroen Croes was al voorzitter van de directie maar is nu directeur/bestuurder, met de eindverantwoordelijkheid voor de gehele Werkplaats. Voor Anne-Mieke Bulters als directeur basisonderwijs en Jan Kielestein als directeur bedrijfsvoering verandert er niets aan hun rol en verantwoordelijkheden, maar zij hebben nu wel in plaats van het vroegere bestuur Jeroen als leidinggevende. Als raad van toezicht blijven wij wel bijeenkomen met de voltallige directie, en niet alleen met de directeur/bestuurder.

We hebben er alle vertrouwen in dat Jeroen, Anne-Mieke en Jan de WP in goede banen leiden. Als raad van toezicht blijven we natuurlijk onverminderd betrokken bij het reilen en zeilen van de WP!

Lem van Eupen
Voorzitter raad van toezicht

Klimaattop Madrid

Klimaattop Madrid:
verslag van een werker
De COP (Conference of Parties) is de jaarlijkse klimaattop van de Verenigde Naties. Dit jaar werd deze gehouden in Madrid, waar delegaties uit elk VN-land naartoe kwamen om te bespreken hoe ze de klimaatcrisis samen zullen gaan oplossen.

Niet alleen overheden, maar ook veel organisaties waren bij deze conferentie. Dit zijn vooral organisaties die proberen de landen te beïnvloeden om ambitieuzere doelstellingen te hebben, of die meer aandacht willen voor een specifiek probleem. Helaas waren er ook mensen van bijvoorbeeld Shell en BP aanwezig die tegen maatregelen lobbyden. Een van de aanwezige goede organisaties bij deze COP was *Fridays for Future*. Begonnen door een klein meisje – Greta

Foto: Sky.com

Thunberg – dat drie weken lang dagelijks voor het Zweedse parlement zat, is het uitgegroeid tot een wereldwijde beweging die miljoenen jongeren de straat op heeft gekregen om meer actie te eisen.

Jongeren
Ongeveer vijftig jongeren die actief zijn bij Fridays for Future in hun eigen land zijn naar de COP gekomen. Deze jongeren organiseren lokaal demonstraties, maar willen ook op internationaal niveau hun invloed uitoefenen. Ze zijn naar Madrid gereisd om het hoogste niveau van besluitvorming op gebied van klimaatverandering bij te wonen en te spreken met de mensen die de invloed hebben om iets te gaan doen.
Een van deze jongeren was ik, een 15-jarige werker van de WP. Ik ben met de trein naar Madrid gereisd, en was daar samen met drie andere jongeren uit Nederland. Twee weken lang ben ik in de Spaanse hoofdstad gebleven en heb daar mijn stem als jongere laten horen bij de VN.

Foto: AFP.
Erik Christiansson is de derde van rechts.

"Twee weken lang ben ik in de Spaanse hoofdstad gebleven en heb daar mijn stem als jongere laten horen bij de VN."

Ik heb daar dagelijkse meetings gehad met de internationale groep van Fridays for Future, over de verschillende acties die we moesten organiseren, en persconferenties en interviews die gereegeld moesten worden. Ook heb ik veel gepraat met de mensen die voor de Nederlandse jongeren het interessantst waren en van wie we het meest konden leren. Met Bastiaan Hassing en Marcel Beukeboom, twee van de belangrijkste ambassadeurs voor de Nederlandse overheid op het gebied van klimaat, spraken we over de positie van de Nederlandse delegatie in de verschillende onderhandelingen. 'Nederland heeft geen eigen positie, maar hoort bij de EU', kregen we te horen. Daarom planden we een gesprek met Michael Bloss, een Duitse MEP, en Bas Eickhout, de lijsttrekker voor GroenLinks in het Europees Parlement.

Foto's: archief Erik Christiansson

Leuke dingen
Natuurlijk was ik gedurende die twee weken niet alleen maar hard aan het werk. Aangezien we daar met veel jongeren uit de hele wereld bij elkaar waren, hebben we veel met elkaar gesproken over de situaties in onze eigen landen en hoe we elkaar kunnen ondersteunen. Ook zijn er een aantal leuke dingen gebeurd tijdens de conferentie, waar ik blij op terugkijk. Zo heb ik Greta Thunberg (weer) kunnen spreken, heb ik een interview gehad met het AFP en heb ik Frans Timmermans kort ontmoet. Ook heb ik Harrison Ford gezien, en Leonardo DiCaprio heeft een foto van mij op zijn Instagrampagina geplaatst. Maar de leukste momenten waar ik op terugkijk zijn de kleine momenten waar ik tot 's avonds laat hard aan het werken was met leuke mede-activisten, of met vrienden samen door Madrid aan het wandelen was na een geslaagde actie (waar vijfhonderdduizend mensen bij waren!).

De resultaten van de COP waren uiteindelijk zeer teleurstellend. De landen zijn niet tot een overeenkomst gekomen en hebben de belangrijkste beslissingen doorgeschoven naar de COP van aankomende herfst in Glasgow. Hoewel we er dus niet in geslaagd zijn de overheden genoeg te pushen, ben ik toch heel blij dat ik er heen kon gaan en dat ik er veel leerzame ervaringen heb opgedaan.

Erik Christiansson
vwo 4

Afscheid Francine Jageneau

Op 18 december 2019 nam Francine Jageneau na ruim 41 jaar trouwe dienst afscheid van De Werkplaats. Dit fotoverslag bestaat uit een selectie van alle foto's die Karlien Hamilton die dag maakte.

rubriek

De oud-werker: Gijs Verhoeff

Tien jaar geleden liep ik voor het eerst De Werkplaats binnen. Samen met mijn moeder, die zelf ook werker is geweest, dwaalde ik als jochie van 1,5 door de weidse domeinen, de lange gangen en over de grote groene velden. Iets aan de sfeer die er hing en de mensen die ik die avond sprak maakte dat ik alles niet als overweldigend ervaarde, maar me eigenlijk wel thuis voelde.

Enkele maanden later was het daarom tijd voor mijn eerste schooldag op het middelbaar: apetrots in m'n Leonardo da Vinci-shirt, driekwartsbroek en sandalen. Mijn vrienden van na mijn WP-tijd zijn mijn school met die vreemde naam gekscherend 'roze-wolkjes-school' gaan noemen, door de verhalen die ik vol overgave oprakel over de jaren die volgden na die bewuste eerste schooldag.

Ik durf te stellen dat ik werkelijk alles uit mijn tijd uit op de WP heb gehaald. In de derde klas begon ik bij de debatgroep (elke dinsdagmiddag met Frank en Pieter), de klankbordgroep, de werkersraad en vrij snel ook de medezeggenschapsraad. In de vierde klas kwam daar de musical bij, het Model European Parliament, de projecten voor het Helen Dowling Instituut en de open podia (waarvan ik de filmpjes van een zingende Gijs nu niet meer durf terug te kijken). En als kers op de taart, in de vijfde klas, met een delegatie van de WP naar het Budapest International Model United Nations.

Waar ik dat tijdens mijn WP-tijd tegenover al mijn mentoren en teamleiders in ouder/werkergesprekjes stug heb ontkend, kan ik met terugwerkende kracht toegeven dat ik inderdaad wel meer tijd aan mijn huiswerk had moeten besteden. Het voelde voor mij destijds ook niet alsof ik dingen 'naast' school deed: voor mij was het allemaal deel van mijn WP-tijd.

"De vanzelfsprekendheid waarmee de handen van werkers omhooggingen (met soms een vraag, maar meestal met commentaar), bleek in schril contrast te staan met wat de wereld buiten de WP als vanzelfsprekend ziet."

Na mijn tijd op de WP ben ik naar Groningen verhuisd om daar Internationale Betrekkingen te studeren. Vorig jaar zette ik het studeren een jaartje op pauze om me een jaar lang als fractievoorzitter van een van de studentenpartijen in te zetten in de universiteitsraad.
Op dit moment ben ik weer volop bezig met studeren, zij het even niet in Groningen, maar in Brussel aan de Université Saint-Louis, waar ik in het Engels, Frans en Nederlands mijn Erasmus-uitwisseling doe.

Als ik terugkijk op mijn ontwikkeling op de WP, dan denk ik met een warm gevoel terug aan de sfeer die er bij mij voor zorgde dat ik me in elke fase van mijn middelbareschooltijd – en in elk team, met elk zijn eigen medewerkers en eigen eigenschappen – vrij heb gevoeld om mezelf te zijn en mezelf te ontplooien. De vanzelfsprekendheid waarmee de handen van werkers omhooggingen (met soms een vraag, maar meestal met commentaar), de gelijkwaardigheid in gesprekken met medewerkers en bovenal de wederzijdse acceptatie dat iedereen zijn eigen passies, hobby's en verhaal heeft, bleken veelal in schril contrast te staan met wat de wereld buiten de WP als vanzelfsprekend ziet.

Dit klinkt allemaal heel melodramatisch, maar als mij gevraagd wordt naar mijn ervaringen, dan is dit iets wat met grote regelmaat door mijn gedachten gaat en waar ik dankbaar voor ben. Eén ding kan ik in ieder geval stellen: ik ben mezelf geworden op de WP.

Bij terugkomst in Groningen ga ik mijn bachelorscriptie schrijven, waarbij ik ook de volgende knoop moet doorhakken: ga ik meteen daarna aan een master beginnen? Zo ja, welke? Of wil ik eerst een stage doen? De ruimte om te doen wat ik leuk vind, is voor mij dus nog voorlopig uit te rekken, maar zoeken naar de zaken die mij enthousiast maken en die bij mij als persoon passen is de conclusie van mijn tijd op de WP die ik dichtbij mijn hart zal blijven dragen.

Foto's: archief Gijs Verhoeff

Gezamenlijke studiedag VO/BO: op weg naar een nieuw schoolplan

Op 3 oktober 2019 bogen medewerkers van BO en VO zich samen over de toekomst van het onderwijs op De Werkplaats. De doelstellingen van de studiedag waren:

- Ophalen 'wie wij - medewerkers van De Werkplaats Kindergemeenschap - zijn'
- Spiegelen aan hoe de wereld van de werkers er in 2019 uitziet
- Bedenken wat ons de komende jaren te doen staat om de missie van de WP waar te maken

De directie en de (G)MR maakten bij het opstellen van een nieuw schoolplan dankbaar gebruik van de opbrengsten van deze studiedag.

We vroegen onze vaste redacteuren Maarten Elenbaas (BO) en Marijn Backer (VO) om naar aanleiding van deze gebeurtenis een stuk te schrijven voor deze WP-Krant. Maarten trapt af.

Het verschil maken

Vier jaar geleden werkte ik nog maar net op De Werkplaats, toen de studiedag over het nieuwe schoolplan plaatsvond. Ik kan mij daar nog van herinneren dat ik er ook naar uitkeek om te horen waar het voortgezet onderwijs mee bezig was. Van het VO kende ik maar een handjevol collega's en van het gebouw kende ik de grote zaal en de medewerkerskamer. Tijdens de studiedag van 3 oktober heb ik daar toen gelukkig verandering in kunnen aanbrengen. Als nieuweling op De Werkplaats vond ik het interessant om te horen hoe er gezamenlijk nieuwe ambities werden uitgesproken en hoe er ook kritisch werd gekeken naar sommige punten.

Op het BO zijn we de afgelopen maanden al bezig geweest met de voorbereiding op dit nieuwe schoolplan. Waar zijn we trots op, wat moet erin blijven? Waar willen we ons op richten de komende jaren? Allemaal vragen waar we in het team mee bezig zijn geweest. In oktober was het moment om samen met het VO en een aantal ouders hierover in gesprek te gaan. Door de afgelopen vier jaar had ik het gevoel dat ik met wat meer bagage naar de studiedag ging.
Om de studiedag te begeleiden waren de verhalenvertellers van Mezrab uit Amsterdam uitgenodigd. Zij waren ter voorbereiding op de studiedag ook al langs geweest op school om de sfeer te proeven. In gemengde groepen van het BO en VO gingen we met een begeleider van Mezrab uiteen om eerst met elkaar aan de basis te beginnen. We gingen in gesprek over hoe je op De Werkplaats terecht bent gekomen, waar je trots op was en welke ambities je nog hebt.
Het is bij zulke bijeenkomsten mijn ervaring dat je op De Werkplaats altijd een goede mix hebt tussen mensen die er al lange tijd werken en daar heel bewust voor hebben gekozen en mensen die er bijna 'toevallig' bij zijn gekomen, bijvoorbeeld na een stage. Het was tijdens dit moment van de studiedag dat vooral de persoonlijke verhalen van collega's indruk maakten. Van een collega die hier als klein kind al op school zat en er nu werkt, tot een collega die vertelde over zijn werk op een andere school in een moeilijke wijk in Rotterdam.

Het is wellicht voorspelbaar, maar de grote overeenkomst die je dan vaststelt is toch de gedrevenheid om het beste uit werkers te halen. De succesverhalen die we met elkaar deelden zijn voornamelijk verhalen waarbij de medewerker een verschil heeft gemaakt voor een werker.

Nadat we elkaar in onze groep op deze manier wat beter hadden leren kennen, was het, na wat andere activiteiten en een goede lunch, tijd om in deze zelfde groep bij elkaar te komen en heel concreet ambities te noteren die in het nieuwe schoolplan moesten gaan komen. Tijdens deze gesprekken was meteen te zien hoe belangrijk het is om dit samen met beide scholen en ouders te doen. Het gebeurde een aantal keer dat het VO van het BO kon leren en vice versa. Precies dat was ook de ambitie die bij mij het duidelijkst naar voren kwam, de ambitie om meer verbinding te creëren tussen het BO en het VO. De plekken waar dit nu al gebeurt, bijvoorbeeld tussen groep 8 op het BO en de VO-brugklassen, bevallen allemaal erg goed. Op die plekken maken we elkaar sterker als school.
Om meteen de daad bij het woord te voegen heb ik de afgelopen tijd regelmatig contact gehad met Thimo (VO-teamleider team 6). Op het BO zit ik met een aantal collega's in de werkgroep ICT. Eén van de onderwerpen waarmee we puzzelden was programmeren. Het aanbod hierin is reusachtig en we vonden het moeilijk om keuzes te maken. Tijdens het gesprek met Thimo bleek dat VO-medewerkers hier ook druk mee bezig zijn. Een simpele uitwisseling van kennis heeft ons weer verder geholpen in dit proces en heeft nu ook geresulteerd in een maatschappelijke stage van drie derdejaars-werkers van het VO die een scratch-cursus geven aan een groep 5/6 van het BO.

Bij de directie ligt nu de taak om van al deze ambities van ongeveer tweehonderd collega's een helder schoolplan te formuleren, waar we gezamenlijk aan gaan werken. Wat het voor mij in elk geval heeft opgeleverd, is dat ik de deur naar het VO de komende tijd goed weet te vinden.

Maarten Elenbaas

Jeroen Croes en Anne-Mieke Bulters openen de gezamenlijke studiedag in de Ronding.

"Vooral de persoonlijke verhalen van collega's maakten indruk."

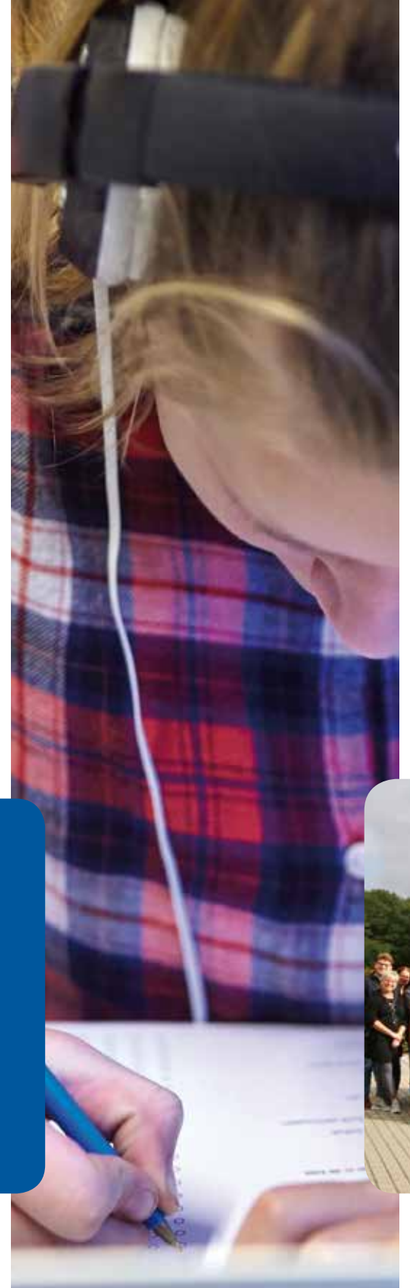

Foto's: Karlien Hamilton

De geest uit de kast

Ik zit aan tafel, de lage winterzon maakt een hyperrealistisch stilleven van de fruitmand. Ik dagdroom een beetje.

Bij de boedelverhuizing van mijn grootmoeder ontdek ik in een minder bezochte zolderkamer een kabinetje. Stond dat hier altijd al? Hoe kan ik daar al die jaren overheen gekeken hebben?
Ik kan niet wachten dat mooie meubeltje dadelijk in mijn huis te plaatsen, op een plek in de erker die er altijd al op leek te wachten. Mijn goede grootmoeder: wat glanst het hout, wat hou ik van oude meubelen! Ik kijk in een la, open een deurtje.
Hela!
Papieren, schriften, ordners, mappen, stapels.
Ik neem er een stapeltje uit, geïnteresseerd als ik ben in de gedachten van mijn voorouders.
Op een vervallen doosje staat in verlopen inktletters:

Lees dit eerst!
Ik herken een passage uit de inleiding van *Kindergemeenschap*.

Maar bovendien geloof ik dat nooit mag worden vastgelegd wat leeft. Zeker van iets dat groeit en zich ontwikkelt kan wel een momentopname gemaakt worden maar als we op zo'n 'snapshot' blijven staren is het of het leven eruit gaat.
Wij moeten er even naar kijken en het leven erachter aanvoelen en dan moeten we doorgaan met ons werk. (Kees Boeke, uit Kindergemeenschap, Inleiding)

Ik pak een tweede stapel uit de kast en daarna weer een stapel en nog een stapel.
Hoeveel stapels zijn er nog? Ik kijk en ontdek: de kast heeft geen achterwand. Een heel innerlijk landschap, de zolder van de oude Werkplaats zie ik, met bergen en bergen papieren, samenvattingen, plannen, projecten, evaluaties, ontwerpen, herontwerpen, beoordelingen, roosters, kaarten.

Hola! Een papier glijdt onder het kabinetje. Alsof het wil verdwijnen, bescheiden om zijn pretentie, maar ook beschaamd om de al haast onleesbare tekst.

Zoveel mogelijk heb ik er toen naar gestreefd, altijd met regelingen achter te blijven bij de gebleken behoeften.
Ik voelde dat ik nooit iets zou bereiken als ik van een vooropgezette theorie uitgaande mijn inrichting in elkaar zou zetten en de verschijnselen als het ware voor zou zijn. (Kees Boeke, uit Kindergemeenschap, hoofdstuk 1, pag. 17)

De geest is uit de kast.
Ik zie de stapels zich op me af komen, dozen, kaarten, spelen, ik herken de bijbeldikke ordners met notulen uit de jaren waarin de Middenschool werd besproken. Ik hoor de stemmen weer van vergaderende medewerkers, de verontwaardiging om een te laat gestuurde agenda, de soms hoogoplopende ruzies in de kamer van de schoolleiding, het geprevel van op vrijdagmiddagen bij een kaarsje vergaderende medewerkers die

"Hoeveel mensen hebben sinds 1926 al niet meegepraat, meegedacht, meegeschreven over deze ene school?"

strijdvaardig rouwden om het verlies van hun autonomie na een ingreep van het bestuur; ach, kan dat deurtje ook dicht? Het deurtje wil niet meer dicht. Steeds dringen stapels zich op. Begrotingen, tabellen, schoolkranten, schriften, schetsen.
Een papier vleit zich spontaan op mijn schoot.

Het is de bedoeling dat de Werkplaats zoals hij thans functioneert samen een groter geheel, een Kindergemeenschap vormen zal. Daar zullen dan ruw geschat 500 kinderen met 50 medewerkers kunnen volstaan. (Kees Boeke, uit Kindergemeenschap, Inleiding)

Aha, denk ik. BO en VO waren in de ogen van Kees altijd al één school. Hoe kan het ook anders. En wat is er nieuw? Hoeveel mensen hebben sinds 1926 al niet meegepraat, meegedacht, meegeschreven over deze ene school? En allemaal hebben ze geprobeerd vast te leggen wat leeft opdat het leven zou. En allemaal hebben ze met hart en ziel bijgedragen aan deze levende erfenis.

Ik weet het weer: de studiedag. Ik moet een stukje schrijven. Wat deden we ook alweer?
We bespraken ambities (zie onder), formuleerden adviezen; hoe laat zich dat beschrijven?

Beschrijf hier één ambitie voor de komende jaren:
Werkers goed voorbereiden op de maatschappij van de toekomst
Werkers leren de balans te houden tussen kritisch nadenken en volgzaam kunnen zijn
Werkers leren wat respect inhoudt en waar en in welk situaties dat maatschappelijk gewenst is

Ik sta voor het grote uitkijkraam van team 5. Het kijkt uit op de fietsenstalling en de Ronding van de basisschool daarachter.
Ik zie Matthijs en Maarten een kar naar buiten duwen, twee jonge, zorgzaam over enorme pannen gebogen medewerkers van het BO. Ik ken het gevoel. De wieltjes van de kar zwenken, de kar trilt, de deksels rammelen op de pannen. Samen één indringende geur: boerenkool.
Samen één ideaal: de zich naar aard en vermogen ontwikkelende werkers de juiste leer- en leefomstandigheden bieden.
Wat ons bindt: één school met tradities en idealen.
Wie we zijn: een gemeenschap, kinderen lerend dat de gemeenschap de basis is van het menselijk leven, één mensheid, één wereld. Kees was waarlijk een idealist, een in deze neoliberale jungle haast uitgestorven organisme. Een schoolplan zou hij hebben afgewezen. Hij zou hebben beweerd dat de medewerker van de WP als levende mens zijn onderwijs situationeel zou moeten organiseren. En zo heel gek wijkt dat niet af van de gedachten die medewerkers van de huidige Werkplaats hebben over goed onderwijs. Want als de 200 medewerkers van zijn nu bijna 1900 werkers tellende school het er net als de generaties medewerkers vóór hen over eens zijn dat je als werker op school zit om met het diploma dat je haalt ook te leren je verantwoordelijkheid te nemen voor de samenleving als gemeenschap, dan is dat de nuttige uitkomst van het in verschillende werkvormen uitwisselen van gedachten met elkaar.

Beschrijf hier één ambitie voor de komende jaren:
Samen (BO en VO) één school zijn
Meer vakken mogen 'Werkplaatserig' zijn
Creativiteit in alle vakken voor alle werkers toegankelijk maken als leerervaring

Gevoed door de ervaringen van werkers van nu, ondersteund door de visie van ouders en het bestuur en vooral door de ervaringen en idealen van de medewerkers wordt in de gesprekken een fundament gelegd voor een schoolplan dat toch vooral een inhoudelijke en organisatorische vertaling zal zijn van de wens onze werkers zo goed mogelijk voor te bereiden op een toekomst die vermoedelijk een groot beroep zal doen op creativiteit en flexibiliteit, maar vooral op de door Kees geuite wens *op grond van ieders ervaring gedurende zijn werkplaatsjaren te zijn geschoold in 'het mensch zijn'*, met hart voor elkaar, en de moed te staan voor waarden die het leven in een rechtvaardige democratische samenleving mogelijk maakt en houdt.
Laten we doorgaan met ons werk.

Marijn Backer

rubriek

Werk dan mee in de Werkplaats

De laatste week voor de kerstvakantie kent op zowel het BO als het VO veel tradities. Tijdens deze week ontmoeten Josephine Raaijmakers (Frans, VO) en Minke van Vliet (groep 3/4, BO) elkaar in de teamkamer van het VO. In het begin van het gesprek spreken we over hoe die laatste week er voor beiden uitziet. Zo komen we erachter dat de boerenkoolmaaltijd op zowel het BO als het VO plaatsvindt. Daarna wordt gesproken over hoe Josephine en Minke op De Werkplaats terecht zijn gekomen.

Josephine: 'Tijdens mijn master-opleiding kwam ik in een groep terecht waar de stages al verzorgd waren. Zo kwam ik op De Werkplaats terecht. Na de stage bij Paulina kwam er toevallig een plek vrij. Het was dus geen bewuste keuze. Ik woonde wel al in Utrecht, maar ik kende de dorpen met hun scholen om de stad ook nog niet goed. Ik ben veel bekender in de omgeving van Den Haag.'

Minke: 'Bij mij was de eerste stage op De Werkplaats ook toevallig. Door de opleiding word je geplaatst op een stageschool en voor mij werd dat De Werkplaats. Na dat eerste stagejaar wist ik dat ik hier terug wilde komen, maar ik wilde ook eerst mijn horizon verbreden op scholen met andere onderwijskundige visies. Ik wilde terugkomen op de WP omdat ik onder de indruk was van de ruimte die kinderen kregen van medewerkers, het vertrouwen dat ik voelde en de manier waarop mensen met elkaar omgingen. Kinderen mochten buiten hun werk maken, zelf een werkplek kiezen en konden al zoveel zelf. In het vierde jaar van de pabo ben ik weer teruggekomen voor mijn eindstage bij Hans in 7/8. Gelukkig kwam er aan het einde van dat schooljaar ruimte vrij en kon ik solliciteren voor twee dagen werken in de bovenbouw en twee dagen invallen. Nu heb ik mijn eigen groep in 3/4 en geniet ik echt als kinderen op eigen initiatief iets organiseren voor de groep, zoals bosjes zelf geplukte bloemen op de instructietafels, de spelletjes die gespeeld worden in de 3/4-tuin en als ik zie hoe ze met elkaar spelen en meedenken.'

Josephine: 'Ik ben samen met Paulina bezig om een nieuwe module te maken voor de vierde klassen havo en vwo. We proberen dit jaar de methode daar zoveel mogelijk los te laten. De luister- en leesvaardigheid vanuit de methode spreken niet altijd tot de verbeelding. Dan moeten werkers soms onzinwoorden leren als 'keukentrapje'. In de onderbouw ben ik ook bezig om eigen woordenlijsten te maken. Het examen vraagt veel aandacht voor leesvaardigheid, maar we vinden het juist ook belangrijk om de andere vaardigheden - spreken, luisteren en schrijven - goed aan te leren, omdat je deze sneller in de praktijk nodig hebt. En waar ben jij mee bezig?

Minke: 'Het samenwerken in de bouw vind ik heel fijn. Per periode kijken de medewerkers en RT'er waar onze werkers behoefte aan hebben. Dit kan gebaseerd zijn op scores bij een vak of het invoeren van een nieuwe leesmethode, zoals we vorig jaar hebben gedaan voor groep 4. De werkers uit de vijf groepen worden vervolgens op niveau ingedeeld. In plaats van dat je in je eigen groep alle verschillende niveaus moet organiseren, heb je nu een groep werkers die ongeveer op eenzelfde niveau zit. Hierdoor kun je de kinderen nog beter onderwijs geven. Een groot voordeel is ook dat je de werkers uit de andere groepen beter leert kennen én je collega's. Dit zorgt voor zo'n fijne sfeer! Kinderen die niet bij elkaar in de groep zitten maken nu voor in de pauze speelafspraken, omdat ze elkaar hebben leren kennen tijdens het werken in andere groepen. We leren als collega's van elkaar omdat we samen instructies voorbereiden en met elkaar meedenken.'

Josephine: 'Die goede samenwerking in een team herken ik wel. In team 3 heb ik sterk het gevoel dat we op elkaar kunnen bouwen. Als de drie klassen na een pauze bijvoorbeeld weer terugkomen, zorgen we dat we als medewerkers duidelijk aanwezig zijn en de werkers waar nodig naar de goede plek kunnen helpen.'

Minke: 'Ik kom na een pauze soms bewust iets later, om te kijken hoe ik het dan aantref. Ik wil de kinderen leren en het vertrouwen geven dat ze ook zelfstandig aan het werk kunnen gaan, zonder mijn hulp. Voor de pauze zeg ik wel wat ik verwacht en dan ben ik benieuwd hoe dat gaat. Ze hebben mij ook wel eens verrast door zich allemaal te verstoppen achter een kast of in het keukentje.'

Hobby's

Josephine: 'Ik doe drie keer per week aan cross-fit. Dat is een soort combinatie van gymnastiek en krachttraining. Je doet in een groep van veertien mensen een work-out van een uur. Vooral het groepsaspect maakt het leuker dan bijvoorbeeld fitness. Daarnaast wielren ik in het weekend of 's avonds graag met mijn vriend. Vroeger heb ik lang op hockey gezeten, maar door een blessure kan dat niet meer. Vooral het teamgebeuren daarvan mis ik nog wel eens.'

Minke: 'Ik ga nu zes jaar wekelijks naar zumba. Dat is al lange tijd met dezelfde groep vrouwen. Ik vind het belangrijk dat ik veel tijd met mijn familie, vriend en vrienden doorbreng. Mijn broertje en zus wonen allebei in Rotterdam en mijn ouders in Hilversum. De laatste tijd spreek ik ook regelmatig met alleen mijn broertje en zus af. We zitten alle drie in een andere levensfase en dat maakt het juist een leuke mix. Ik vind het redigeren van teksten ook heel leuk. Zo bekijk ik graag scripties en mocht ik laatst zelfs meelezen met een nieuw boek.'

Josephine Raaijmakers

Leeftijd: **27**
Komt oorspronkelijk uit: **Zoetermeer**
Woonplaats: **Utrecht**
Woonsituatie: **Woont samen met vriend**
Studie: **Frans aan de Universiteit van Utrecht Master Vertalen en Educatieve Master**

Quote: **"Ik doe drie keer per week aan cross-fit. Dat is een soort combinatie van gymnastiek en krachttraining."**

Minke van Vliet

Leeftijd: **27**
Komt oorspronkelijk uit: **Hilversum**
Woonplaats: **In het centrum van Utrecht**
Studie: **Pabo aan de Marnix Academie in Utrecht**

Quote: **"'Ik vind het belangrijk dat ik veel tijd met mijn familie, vriend en vrienden doorbreng."**

Foto's: Jikke Klem

bo

Vertrouwen is de basis

Lopend naar de kinderboerderij zag ik een drietal jongens bij het hek van de schapen staan. Eén jongen met zijn been op het hek om er overheen te klimmen, de andere jongens ernaast. Ik ging wat harder lopen en dacht: wat gaan deze jongens doen? Ik dacht dat ze kattenkwaad uit wilden halen. Ik liep erheen, de jongen was inmiddels over het hek geklommen en ik zag hem rustig naar het schaap lopen en iets uit zijn vacht halen. Ik ontspande en realiseerde me dat deze alerte houding helemaal niet nodig was. Ik liep naar de jongens toe en complimenteerde ze met de zorg voor het schaap.
Op dat moment werkte ik twee maanden op De Werkplaats als directeur basisonderwijs en was ik aan het wennen aan het vertrouwen dat de basis is van de pedagogiek van onze school.

Nu, anderhalf jaar later, geniet ik volop van dat vertrouwen. Werkers leggen vanuit de werkersraad problemen bij me op tafel en komen met voorstellen om ze op te lossen. Ze doen dit met het vertrouwen dat er geluisterd wordt en dat er ruimte is om de bedachte oplossingen ook echt uit te voeren. Dit is de sfeer in de school. Ik geef graag een voorbeeld.

Vorig jaar mei kwamen de twee fietsenstalwachten bij mij met een voorstel. Zij begeleiden de fietsersstroom in de ochtend. Ze hadden last van de chaos en de krapte in de fietsenstalling. Een uitbouw van de stalling zat er niet in. Ze hadden een ander idee. Ze wilden kleurvakken maken in het fietsenhok en daarmee aangeven welke fiets - klein of groot - waar gestald kon worden. De grote fietsen van de zevende en achtste groepers werden in het nieuwe voorstel buiten gestald tegen het fietsenhok aan. Het leek me een goed voorstel. Samen met Judith (ondersteuningsteam) zouden ze de kleurvakken aanbrengen. Het voorstel werd in de werkersraad besproken en ik zou in de maandinformatie de ouders informeren. Ouders die hun fiets slechts kortdurend stallen bij het halen en brengen, konden in het nieuwe plan de fiets niet meer tegen de fietsenstalling aan parkeren, maar wat verder weg.

“Ze waren verbaasd over de ouders die hun fiets bleven stallen op de verkeerde plek. Wat te doen?“

De werkers hadden een presentatie gemaakt om me duidelijk te maken wat het probleem was, de oplossing en welke taken er uitgevoerd moesten worden. Ik was onder de indruk. Zij gingen vol enthousiasme aan het verven en communiceerden intern wat er gedaan moest worden. Ik extern. We spraken af om drie weken later bij elkaar te komen voor een evaluatie. Had het plan gewerkt?

Voor een groot deel wel, gaven ze me terug, maar ze waren verbaasd over de ouders die hun fiets bleven stallen op de verkeerde plek. Wat te doen? Moest er opnieuw een bericht in de maandinformatie? Ze kwamen met een beter idee: op de zadels van de verkeerd gestalde fietsen wilden ze een post-it plakken met de opmerking: ‘Uw fiets staat op de verkeerde plek!’

Fantastisch idee! En het werkte. Vanuit vertrouwen en gelijkwaardigheid hebben we uitstekend samengewerkt.

Anne-Mieke Bulters
directeur basisonderwijs

Vertrouwen

Mij werd gevraagd een stuk te schrijven over het onderwerp vertrouwen. Dat op zich geeft al een ingang: er is vertrouwen in mij dat ik daar iets over kan schrijven.

Maar wat is dat dan, vertrouwen? Het is vooral een erg breed begrip en je kunt het van meerdere kanten belichten. Als je de definitie opzoekt is de eerste zin denk ik wel de meest passende voor het onderwerp gelinkt aan school: *Bereidheid van een persoon of groep om afhankelijk te zijn van de daden van een andere persoon of groep.*

Want is dat niet wat onze kinderen allemaal gemeen hebben op school? De bereidheid om zich afhankelijk op te stellen naar de medewerker en de klas, om te leren, ontdekken, ontwikkelen en worden wie ze zijn?

Ik was onlangs bij een masterclass van Erik Scherder en de intro sprak mij erg aan. Kinderen zijn stuk voor stuk uniek. Unieke persoonlijkheden met unieke talenten en unieke uitdagingen. En ze komen uit allerlei soorten gezinnen. Om kinderen hun unieke talent te laten ontdekken en ontwikkelen willen we ze met van alles in aanraking brengen: sport, kunst en cultuur, techniek en ICT en natuurlijk taal en rekenen. School en opvang bieden veel, maar kunnen niet alles alleen.

Het is niet vanzelfsprekend dat alles in de directe omgeving beschikbaar is. Van gezinnen wordt verwacht dat ze zich plooien en kinderen heen en weer brengen tussen allerlei instanties: sport therapie, muziekles. Zou het niet mooi zijn als elk kind een plek dichtbij huis zou hebben waar alle kinderen uit de buurt een gemeenschap vormen, waar ze van en met elkaar leren spelen en ontdekken en waar ieder kind díe ondersteuning krijgt die het nodig heeft? Waar elk kind gelijkwaardig onderdeel van de gemeenschap is. Een plek waar kinderen de ruimte krijgen om te bewegen en dingen uit te proberen. Een plek waar het aanbod elke dag anders en uitdagend is. Een goede balans tussen inspanning en ontspanning. Een veilige opgroeiplek waar kinderen een volgende stap maken naar een volgende ontwikkelfase.

Dit is hoe ik De Werkplaats zie. Ik heb er vertrouwen in dat de medewerkers mijn kind zien en betrokken zijn bij de ontwikkelroute die ze doorlopen van de kleuters tot aan groep 8. Dat ondersteuning gezocht wordt waar dat nodig is. Het gegeven dat kinderen twee jaar bij dezelfde medewerker blijven, geeft mij het vertrouwen dat de medewerker ook echt iets kan opbouwen, een band krijgt en het gedrag achter een kind gaat leren zien en zelf gaat zoeken naar handvatten om met gedrag om te gaan. Kinderen krijgen in die jaren steeds meer vertrouwen in hun medewerker en zullen steeds meer van zichzelf laten zien.

Mijn eigen ervaringen als werker op De Werkplaats zijn de basis voor deze visie. In mijn eigen tijd als werker zat je drie jaar bij dezelfde medewerker in de klas. Hier heb ik een gevoel van geborgenheid, wederzijds vertrouwen, en zichtbaarheid aan overgehouden. Uiteraard hebben deze medewerkers niet alles kunnen zien wat ik uitvrat of wat er op school gebeurde, maar de essentie werd wel degelijk gevolgd. Ik heb me één gevoeld met de school en hoop dat mijn kinderen ditzelfde gevoel gaan overhouden aan hun tijd op school, met als belangrijk punt dat ze vertrouwen hebben. Vertrouwen in hun omgeving, maar - niet minder belangrijk - ook in zichzelf, met als doel te worden wie ze zijn en er op school uit te halen wat erin zit.

Eva Weiss

Eva Weiss was WP-werker op het BO en het VO tussen 1983 en 1998. Ze heeft nu zelf twee kinderen – Jasmijn (groep 3) en Emily (groep 5) – op het BO en is werkzaam als pleegzorgbegeleider in de jeugdzorg.

Eva met man Tim en dochters Jasmijn en Emily

Foto: archief Eva Weiss

"Het gegeven dat kinderen twee jaar bij dezelfde medewerker blijven, geeft mij het vertrouwen dat de medewerker ook echt iets kan opbouwen."

Vallen en opstaan

Vertrouwen is een belangrijk onderwerp om bij stil te staan bij het lesgeven aan kinderen.
Het omvat meer dan we denken. Door het kind te koesteren, zijn eigenwaarde te helpen ontwikkelen en daarna stap voor stap los te laten geef je het kind een sterke basis mee: zelfvertrouwen.

Zelfbeeld
Een positief zelfbeeld heeft meer invloed op een leven dan een hoog IQ. Het blijkt dat kinderen met eigenwaarde zich beter ontwikkelen, zorgelozer zijn, langer doorgaan met een taak, meer zelfvertrouwen hebben en gelukkiger zijn.

Kinderen worden niet met eigenwaarde geboren. Die wordt opgebouwd tijdens het leven en school speelt hier een belangrijke rol in. Een kind dat vol vertrouwen een taak aanpakt, zal zich door fouten niet zo snel laten ontmoedigen maar er juist van leren. Een kind dat zichzelf accepteert, zal ook makkelijker de ander accepteren. Je kunt alleen maar geven wat je zelf in je draagt.

We willen het liefst de kinderen behoeden voor fouten, maar voor het zelfvertrouwen is het heel belangrijk om te kunnen vallen en opstaan. Zijn wij te beschermend, dan leren kinderen dat afwachten loont (hulp is onderweg) en niet hoe ze zelf problemen op kunnen lossen. Dit gedrag ontstaat wanneer kinderen worden tegengehouden in hun natuurlijke drift van het ontdekken en exploreren. Juist wanneer kinderen de ruimte krijgen om dingen uit te proberen, krijgen kinderen vertrouwen in zichzelf en in hun kunnen.

"We willen het liefst de kinderen behoeden voor fouten, maar voor het zelfvertrouwen is het heel belangrijk om te kunnen vallen en opstaan.."

- Geef betekenisvolle uitleg en sluit aan bij de belevingswereld van de kinderen.
- Gebruik geen woorden als 'moeten' maar prikkel ze... prikkelen doet ontwikkelen.
- Verplaats je in de kinderen en ga kijken waarom ze iets niet willen, ga op zoek en help ze dan daarbij.
- Geef kinderen feedback op hun inspanning (het proces) en minder op het eindresultaat.
- Daag de kinderen uit, vraag door en haal bij elk kind eruit wat erin zit.
- Ga ervan uit dat elk kind gemotiveerd is, dat het nieuwsgierig is en nieuwe dingen wil leren.
- Heb vertrouwen. In de kinderen, maar ook in jezelf als leerkracht.

Als leerkracht geef je vertrouwen aan kinderen: 'probeer, val, sta op en als het echt niet lukt ben ik er voor je'. Vertrouwen groeit naarmate kinderen de ruimte krijgen om het zelf te doen, in hun eigen tempo en op hun eigen wijze. Kinderen zijn nieuwsgierig en als leerkracht kun je die nieuwsgierigheid prikkelen met betekenisvolle activiteiten die dicht bij de belevingswereld van de kinderen liggen. Je helpt de kinderen niet door iets van ze over te nemen, maar door bijvoorbeeld vragen te stellen om kinderen door te laten denken en verder te zoeken naar een oplossing. Daarnaast is het belangrijk dat kinderen feedback krijgen op hun inspanningen in plaats van op het resultaat: 'dat heb je goed geprobeerd', of: 'je hebt goed nagedacht'. Hierdoor stimuleer je dat kinderen ook trots op zichzelf kunnen zijn wanneer ze goed hun best hebben gedaan, ongeacht het resultaat.

Intrinsieke motivatie
School moet niet de plek worden waarvan een kind denkt 'dat is waar ik dingen moet van de medewerker'. Het is belangrijk om kinderen bewust te maken van het feit dat ze leren voor zichzelf, en dus werken en leren vanuit een intrinsieke motivatie. Als ze leren omdat ze het zelf willen, leren ze diepgaander en gaan ze ook bij een volgende taak gemotiveerder uit zichzelf aan de slag. Richt je onderwijs zo in dat kinderen kunnen experimenteren, onderzoekend leren. Observeer je kinderen goed, zodat je het onderwijs aan kan aanpassen om voor optimale groei te zorgen. En bovenal: geef ze de ruimte en het vertrouwen om te vallen en zelf weer op te staan; om te mogen leren.

Heidi Slagter
Medewerker groep 1/2

"Als ze leren omdat ze het ***zelf*** willen, leren ze diepgaander en gaan ze ook bij een volgende taak gemotiveerder uit zichzelf aan de slag."

vo column

Een trouwe vriend

'Maar weet je lieve schat wat het geval is, ah
Ik zoek iets meer, ik weet alleen niet waar'
(Doe Maar)

Lezen moet je willen, ook als je niet wilt lezen.
Lezen moet je gewoon doen want *the proof of the pudding is in the eating.*
Lezen maakt je sociaal, lezen leert je over mensen en gevoelens en hartstochten, lezen leert je leven, want wie leest leeft mee. Je wordt meer mens van boeken lezen.
Deze opvattingen vatten een beetje samen waar wij, lezers, onze jonge niet-lezers met de nodige geloofsijver van proberen te overtuigen.
Maar, luidt hun tegenvraag, waarom moet ik dat willen? Ik heb de concentratie er niet voor. Bovendien, de meeste boeken 'kom ik niet in', zijn saai, oud en traag en gaan over verzonnen gebeurtenissen. Leren leven doe ik niet van een boek maar van vrienden.
Gesputter van 'je moet kunnen lezen want in het vervolgonderwijs...' en 'later ben je blij wanneer...' wordt op zijn best beleefd aangehoord. 'Lezen zal best wel nuttig zijn maar er zijn veel meer nuttige en interessantere dingen. Eerlijk, ik weet echt wel wat goed is voor me.'

In een jolige bui stelde ik een groep jongens in het domein eens voor een school op te richten waar je als leerling betaald werd voor het maken van weektaken en de resultaten van testen. Van ouders zou school een flink jaarlijks voorschot vragen dat je als werker met hard werken weer terug zou kunnen verdienen. Het plan werd toegejuicht. Natuurlijk, voor medewerkers zou het nog lastiger worden aan werkers en ouders te verantwoorden waarom vragen wel of niet goed gerekend worden, en ook zou de moeilijkheidsgraad van testen ineens kunnen bijdragen aan de financiële positie van de school, dus helemaal zonder haken en ogen zou het plan niet zijn. Maar toch, voor schoolwerk betaald worden: als dát eens kon!

Ik ken iemand die beweert dat geld de ware gedaante van God is, omdat het evenwicht zoeken tussen het maken van schuld en betalen van schuld de drijvende kracht is voor een rechtvaardige samenleving en het eerlijkst uitdrukking geeft aan het menselijk rechtsgevoel. Immers, aldus mijn kennis, op je oude dag weet je nog wie je een lening niet heeft terugbetaald of wie jij niet hebt terugbetaald. Laten we de olifant in de kamer daarom niet langer negeren: wij knielen allemaal voor de Mammon. Geld geeft vrijheid, geeft macht, maakt een leuk leven mogelijk met meer kans op overleving. Niets dierlijks is het menselijk streven vreemd.

Maar zelfs dan, de schaapjes op het droge, *'een kind, een huis, een auto en elkaar'* en bovendien drie lieve pubers op De Werkplaats, waarvan er eentje ondanks zijn prinsheerlijke leventje vraagt: 'Lieve ouders, waarom besta ik? Wat is de zin van mijn leven? Wat is de zin van *ons* leven?'
In een column (Financieel Dagblad, 28 december 2019) schrijft Maarten Douma dat 'door een opmerkelijke vergissing der natuur in zijn dochter, kind van twee ouders die hun spirituele kant nog moeten ontdekken, een diepreligieus schepseltje blijkt te huizen'. Hij noemt het nu een vergissing, maar hij houdt vast genoeg van zijn kind om te ontdekken dat zingeving en levensvragen zich niet laten negeren.

Natuurlijk zijn er mensen met antwoorden op deze vragen, voor henzelf, voor hun omgeving. Maar hoor je hen als je hele dagelijkse omgeving gericht is op succes, selectie, eisen, 'worden wie je bent' en als die omgeving voorbijgaat aan de vraag *waarom, waartoe*? Hoe kun je zonder spiritueel discours je eigen verlangen naar antwoorden nog herkennen? Waar vraag je naar als je vraagt 'Waarom besta ik? Waartoe ben ik op aarde?'
Wat maakt eigenlijk dat ouders en kinderen kiezen voor de school met een missie die daar een antwoord op zoekt?

Als ik in de examenklas de les stilleg om te praten over deze vragen, verandert de sfeer. Waarom leren onze werkers zo hard, zijn ze zo druk, zijn de laatste generaties van al mijn onderwijsjaren het bangst om te falen en het meest gestrest? En als ik naar die ernstige witte gezichtjes kijk - zo jong en zo serieus, de wallen onder hun ogen en hun mondjes strak - en vraag of ze even willen relaxen alsjeblieft, en zeg dat het goed is, dat alles fundamenteel goed is met hen, ook als dingen fout gaan, dat ze goed zijn zoals ze zijn, dat school maar een moment in je leven is en dat ze een paar keer diep moeten ademen en naar de bomen buiten kijken en naar het met rust gelaten licht in de natuur en dat ze mogen denken: ik ben ok, wat ik ook doe of niet doe, ik ben altijd ok, dan zie ik ze heradem en komt er even een grote vrede over de klas.
Maar waarom doen we dan zo, vroeg een werker. Waarom zijn we dan zo gestrest?

De vraag is goed. Wat maakt succes zo belangrijk voor deze jongeren? Waarom hebben zo weinigen weerstand tegen de verwachtingen van hun tijd?
Je zou mogen hopen dat werkers op De Werkplaats een antwoord leren vinden op levensvragen. Maar leven die vragen wel voldoende onder ons, medewerkers en ouders? Horen we ze wel? Of weten we net als boven geciteerde Maarten Douma het antwoord al, weten we alle antwoorden al en kan men over ons, vrij naar Jesaja, zeggen: *Een os kent zijn bezitter, en een ezel de krib zijns heren; maar dit volk kent zijn schepper niet, dit volk verstaat niet.* Wat verstaat dit volk niet?
De taal.
De taal die de spirituele betekenis geeft aan de ervaringen en gebeurtenissen om ons heen. De taal die schrijvers en dichters gebruiken, die van het leven zelf, van bloed zweet en tranen. De taal van de mens die een antwoord zoekt op levensvragen. De taal die verbinding zoekt met onze bestemming en zo ons hart opent en onze ziel drenkt. Uiteraard, hart en ziel zijn metaforen. Wie de kracht van metaforen afwijst, doet hetzelfde als atheïsten die het geloof eerst begrijpen op het niveau van Asterix en Obelix en het vervolgens ridiculiseren omdat Obelix' toverdrank niet bestaat.

Waarom besta ik? Waarom doe ik wat ik doe? Waar geloof ik in? De vragen blijven.

Een levensovertuiging maakt een mens sterk, ook als die overtuiging volkomen materialistisch is, ook als ze een droom is.
Hoe kun je boeken lezen, laat staan begrijpen, als je de taal niet leert die de betekenis van literatuur en kunst ontsluit? Een boek kan je helpen denken. Een boek kan je pakken als een droom. Een boek kan je helpen je eigen leven een beetje te begrijpen.
Laten we daarom thuis en in de les meer tijd inplannen voor gesprekken over wat ons beweegt en laten we het lezen van boeken en tijdschriften daarvoor als middel gebruiken. Samen lezen en samen praten over wat we lezen is niet alleen leuk, het leert ons de taal die ons leven begrijpelijker maakt en geeft het jachtje van ons leven de kiel die ons overeind houdt bij onverwachte tegenwind en helpt ons de jachtigheid van de samenleving te relativeren. En als je onverhoopt eens niet slapen kan omdat 'de menschheid en haar weedom' je wakker houden: geen trouwere vriend dan een boek 's nachts.

Marijn Backer

Missie en visie

Kees Boeke stichtte De Werkplaats Kindergemeenschap omdat hij geloofde dat kinderen door goed onderwijs later in de maatschappij als volwassenen meer zelfvertrouwen, meer aandacht en respect voor de omgeving en voor andere mensen zouden hebben. Op die manier hoopte hij zijn idealen te verwezenlijken: een vreedzame, veilige samenleving, waar mensen ongeacht afkomst, ras of levensovertuiging vreedzaam en op basis van gelijkwaardigheid samenwerken. De school zou een plek zijn waar leren een activiteit is waar hoofd, hart en handen een rol spelen. Dit streven wij nog steeds na.

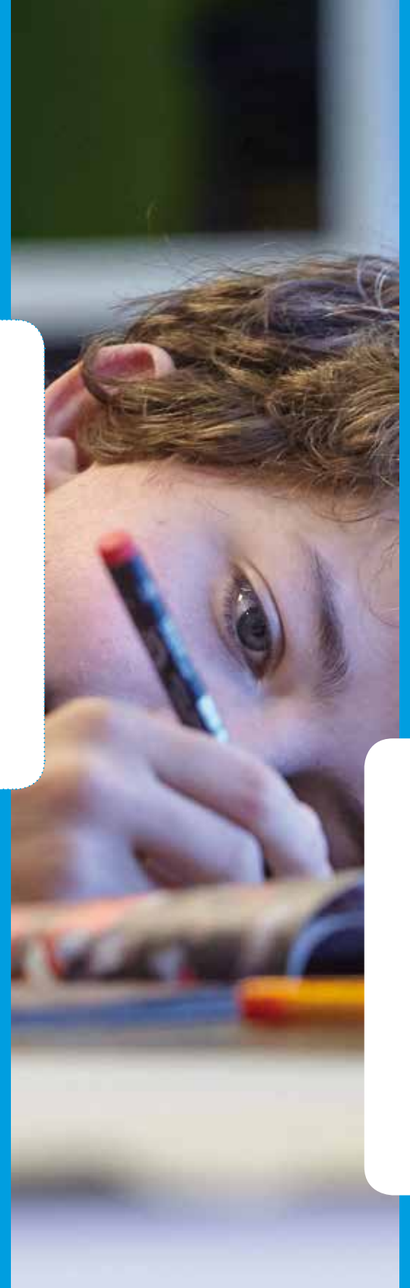

Foto: Marijn Backer
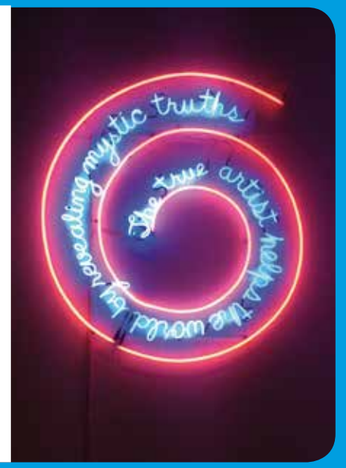
"Hoe kun je boeken lezen, laat staan begrijpen, als je de taal niet leert die de betekenis van literatuur en kunst ontsluit?"